

Byggeverdenen er ikke saa enkel som den var tidligere. Der er et utal af materialer, og til ombygningen er der mange firmaer, som tilbyder »omforandring« og »restaurering«.

Ved valg af materialer og konstruktive løsninger skulle denne bog kunne være en hjælp, men med hensyn til valg af haandværkere maa det overlades til den enkelte at finde frem til et kvalificeret firma.

Der findes mange historier om haandværkerens upaalidelighed, baade hvad kvalitet og pris angaar. Det er selvfølgelig altid de uheldige tilfælde, der omtales. Naar noget gaar galt, behøver det ikke alene at være haandværkernes skyld. Hvis der ikke er givet klar *anvisning* paa, hvordan et arbejde skal udføres, maa haandværkerne selv »finde paa noget«. Det tager lidt ekstra tid, naar der er usikkerhed, og der bliver maaske valgt den løsning, som »man plejer at gøre«, dvs. den løsning som bruges i nyt husbyggeri, fordi haandværkerne bedst kender den fremfor de traditionelle haandværksmetoder.

Der skal altsaa gives nøjagtige og grundige anvisninger – og det skal være med tegninger og beskrivelse. Bliver noget udført paa anden maade end angivet, er det langt nemmere at forlange det ændret, hvis det er anvist »sort paa hvidt«.

Det kan synes logisk og unødvendigt at pointere, at der skal gives en nøjagtig og grundig anvisning samt en saakaldt beskrivende mængdefortegnelse. Det er imidlertid et faktum, at saadanne anvisninger og fortegnelser sjældent er fuldkomment udarbejdet i forbindelse med arbejder paa gamle bygninger.

Byggeomkostninger

Et stort problem er *byggeomkostningerne*. Her gælder især det ovennævnte forhold – jo bedre besked haandværkerne faar, des nøjagtigere kan en pris udregnes.

Det enkleste, men mest usikre, er blot at be-

stille haandværkeren uden at forhøre om prisen og saa betale, naar regningen kommer.

Mere besværligt er det at indhente et *overslag*. Et saadant er ikke juridisk bindende for haandværkerne, men kun af orienterende art.

Den tredje mulighed, der kræver meget nøjagtige arbejdsbeskrivelser, er at indhente et *tilbud*. Et tilbud er bindende for haandværkeren. Faste tilbud regnes dog ikke for hensigtsmæssigt ved arbejder paa ældre huse. Det er vanskeligt at angive det nøjagtige omfang af et arbejde, og den tilbudsgivende vil tage forbehold og gardere sig ved »at lægge ovenpaa«. Forbeholdene betyder ekstraregninger ud over tilbudssummen, og garderingen kan betyde en ekstrafortjeneste til haandværksmesteren. Det almindeligste er, at én af parterne bliver snydt. Det kan lade sig gøre at faa en fast pris paa et nyt vindue, en dør eller lignende, men det er vanskeligt paa forhaand at beregne en nøjagtig pris paa en reparation.

En mellemvej er at udspecificere de forskellige arbejder og faa en fast pris paa de fleste og betale uforudsete arbejder *efter regning*. Dette kræver en del kontrol og tilsyn med arbejdets forløb.

Teknikerhjælp

Det er individuelt, i hvilke tilfælde en tekniker bør antages til at udføre tegninger og planlægge og styre byggeriet. Generelt kan det tilraades at engagere en tekniker, og det kan saa efter de givne forhold aftales, hvor meget teknikeren skal klare ved byggesagen.

Skal der foretages større ombygninger, hvor myndighederne skal ansøges, vil det være fornuftigt at faa en tekniker til at udføre ansøgningsmaterialet. Der kan være en del tilfælde, hvor der skal dispenseres og udføres specielle konstruktioner i ældre bygninger, og da er teknikeren rutine til stor gavn.

Arkitekter bliver idag uddannet paa meget forskellig maade og er tit meget specialiserede.

De fleste vil dog have beskæftiget sig med ældre arkitektur og opmaaling. En afdeling paa arkitektskolerne beskæftiger sig specielt med undervisning i bygningsundersøgelse og restaurering.

Bygningskonstruktører beskæftiger sig især med konstruktioner og planlægning og styring af byggeriet. Kun meget faa har arbejdet med restaurering og ældre arkitektur, men alle har lært at opmaale et ældre hus. De fleste bygningskonstruktører er haandværksuddannede, og en del akademiske arkitekter er iøvrigt vide-reuddannede bygningskonstruktører.

Bygningsingeniører er især uddannet til be-regning af konstruktioner og installationer.

Hver kategori har altsaa sine fagomraader, og en kombination af disse er meget almindelig paa større byggerier.

En uddannelse er dog kun en garanti for en teknisk kunnen og viden. Det væsentligste er holdningen til ældre bygninger – om der er respekt og pietetsfølelse over for kulturværdier, samt forstaaelse for brugen af de rette materialer.

I al beskedenhed er det et haab, at denne bog kan bevirke »den rette« holdningsdannelse hos saavel bygherren, dvs. husejeren, som hos teknikere og haandværkere.

Haandværkere

Er det vanskeligt at finde en tekniker med forstaaelse for bevaring, er det endnu vanskeligere at finde haandværkere. Det er meget faa, der er egentlig uddannet i restaurering. Traditionelle haandværksmetoder er fremmede for især yngre haandværkere. Der bliver nok undervist i det paa fagskolerne, men der bliver sjældent lejlighed til at faa en rutine. Derfor bruges de vante »parcelhusmetoder«, som passer daarligt ind i ældre bygningers byggeteknik, ja kan virke direkte skadeligt.

Selvom en haandværker bedyrer, at de gamle materialer og metoder vil blive anvendt, skal man altid sikre sig ved at give klare anvisninger i form af tegninger, materialer og deres anvendelse.

Husejere kan gøre en del selv, men man maa være klar over, at de traditionelle haandværksmetoder kræver godt værktøj og frem for alt et rutineret haandelag for at faa et tilfredsstillende resultat.